

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton dében.
Ára évenyre 3 fl. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előzetes s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.
A „Közlejtő” cikkek sora után 15 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czímzandók.

KIADÓ-HIVATAL:

Középuteza, STEIN J. könyvkereskedése.

Kölozsvár, december 1.

(D) Utóbbi időkben a congressus kérdése körül nagy figyelmet gerjesztett a „La France” egy cikke, a mely a congressus teendői körül mondá el irányeszméjét.

Tudjuk, hogy e lap szerkesztője Lagueroniere senator, kinek neve ismeretes azon röpirat által, a mely az 1858-iki olasz hadjáratot megelőzte, s irányt adó hangon szólott a bekövetkezett olasz eseményekre nézve, mint tolmácsa a francia császár azon szándokainak, melyeket legnagyobb részben végrehajtania is sikerült.

Azt beszéljük, hogy a „La France” szerkesztője most is avatva van a császár titkáiba, s az ő fényes tolla az, mely a bekövetkező események elől a fátyolt fellebbenteni szokta. Ez az oka, hogy utóbbi nyilatkozatának oly nagy fontosságot tulajdonítottak, mikép legelőbb az azt hiszik, hogy egy ily irányban induló congressusra nézve a hatalmasságok legnagyobb része megtagadná félig-meddig, és csak feltételeken megígért részvétét.

A „France” szerint a congressus tárgyai lennének a lengyel, olasz, romániai, schleswig-holsteini és a magyar ügyek.

Egyetlen kérdés sincsen ezek közül, a mely Austriát közvetlenül ne érdekelné, s a congressus tárgyainak ily szerinti összeállítása velünk is csak azt sejteti, mintha e diplomatikai csatározás leginkább Austria ellen volna intézve, s mintha e hirlapi manoeuvreirozással arra akarnának hatni a francziák, hogy Austria ne is vegyen részt a congressusba, hogy így róla nélküle annál biztosabban végezhesenek.

Austria mostani helyzete valóban roppant feszült, s diplomatiájának a legéberebb figyelmét a legélesebb esztét követeli.

A „felix Austria”-nak, most az események nem kedveznek épp annyira, mint ezelőtt. Mi azt hisszük, hogy a dán király halála éppen az osztrák politikára nézve egy kissé korán történt, s más hatása leendett annak Austria befolyására nézve, ha császár az Felső-gének a német reform-acta általi kezdeményezése némi eredményt már elért volna, s a bund vezérletére Austria eldöntő befolyást gyakorolhatna.

A dán király véletlen halála, a congressus rögtön feldobott eszméje nagyon is megzavarják a császár nagyborderejű kezdemények rendszeres kifejlődését s mondhatni mintegy ketté vágják a német nép és nagy hatalmak egységét.

Ha Austriának sikerült vala a német szövetség erejét compacttá és rendelkezhetővé összevonni, s ez erőnek élére állani, kérdésen kívül, az északi és nyugati két hatalmas imperator politikája és hadserge között döntő erővel állhatott volna meg, s az események fejlődésére mindenesetre mérséklő hatással leendett; de e cél hajszálait az események és diplomacia ketté vágta; Németország a legkedvezőbb esetben is két részre van szakadva, mert hisz éppen most is láthatjuk, hogy Poroszország antagonizmusának teljes hevével tör folyvást az osztrák politika kijátszására.

És Poroszország állása, habár benn nem elég népszerű az újabb ministerium alatt, de künn eléggé kedvező. Ő az olasz királyt elismerte, és így őt nem generozhatja az, hogy Victor Emanuelle egy zöld asztal mellett tanácskozzék a világ sorsa felett, a ki Oroszországnak a lengyel revolutio ellenében jó szolgálott tett; Napoleon pedig kérdésen kívül örömet juttatja neki az orosz-lányrészt csak azért is, nehogy Austriát megelőzve compacttá tegyen egy negyvenmillióból álló nagy

német elemet. Poroszország protestans állam lévén, még a római kérdéshez sincs csatlakozva, melyebb erkölcsi kötelekkel, minél fogva ő azt a világ politika és opportunitás szempontjai szerint ítélheti meg.

Mindezen előnyökkel Austria nem kérkedik, s ezen felül a congressusnak a „France” által felvetett mindenik kérdése közvetlenül érdeklí, sőt azt hisszük, hogy egy részben bosszantja is Austriát.

E miatt a congressus kérdése Austriára nézve legkézenesebbé válik. Ez értekezletre az uralkodók személyesen vannak meghíva a nő uralkodók kivételével. Küldhetik ugyan teljhatalmazottjaikat is, de azt hisszük, hogy miután — a mint tudva van — már több uralkodó személyesen szándékszik megjelenni, minél inkább lehet valamely hatalom érdekelve e congressus tárgyai által, annál nagyobb szükség van az uralkodó személyes tekintélyére, a mely a követelésekre nézve fékezőbb hatással van, mint egy meghatalmazott jelenléte.

De másfelől éppen az uralkodók személyisége az, a mely közvetlen érdekelést nem tölthet, és csak sürgetve lehetne a koczka elvetésére azon esetbe, ha hatalomátörésének követeléseit tulterjednének a lehetőségeken.

Igy azon esetben is, ha Austria a congressusra határozta el magát, a mire bizonyos feltételek mellett hir szerint már készen is vala, még akkor is fenn maradna azon kérdés: személyesen-e vagy felhatalmazott által lenne czél szerinti megjelenni ottan?

Nem a mi feladatunk, hogy e részben véleményünk mondjunk, annyival kevésbé, mert nem is hallgatnánk rá; hanem feladatunk a kérdés minden esetleges oldalait constatirozni, mert Austrián nem történhetik valamely oly világeset, mely rájuk is vissza ne hatna, s a kérdések fejlődését ismerünk kell.

A „France” cikke egyszerre más eszméket kelte, úgy hisszük, Austriában a congressus körül. Annak e lap által kijelölt tárgyait Austria alig ha elfogadja illetékes tárgyakul, sőt úgy tudjuk, mikép törekvése oda irányult, hogy ezen congressus tárgya ne lehessen egyéb, mint éppen az annak indítványozásakor evidens lengyel kérdés, s a mellé még legfeljebb, ha az az óta felmerült dän-holsteini kérdést fogadná el. Ellenben a franczia politika nehezen vezérel egy oly congressust, a mely Olaszország ügyét fel ne karolná, sőt midőn a császár trónbeszédében az 1815-ki szerződéseket mondja semmieseknek, melyeknek eddig fel nem bontott pontjai ma egyedül képezik Európa közjogát, igen természetes, hogy egy oly értekeztet, mely e szerződés romjain állana, ki kellene hogy terjeszkedjék mindazon kérdésekre, melyeket az 1815-ki európai kötés magába felölelt.

E szerint ezen congressus tárgyai beláthatlan kérdéseket hozhatnának felszínre, és nem csoda, ha előtte Európa nagy részben megdöbbenve áll — és mégis magok az események sürgetik, hogy a külszöbön álló európai zavarok egy biggadt értekeztet lehető sikere által megelőztessenek, vagy legalább e célra a kísérlet meg legyen téve, hogy aztán a mit az ész és egyetértés nem végezhet, vegesse a fegyver.

De a congressus kérdése oda jutott már, hogy annak nem valószínűsége esetében már szükségesnek látja Napoleon a bekövetkező válságot azokat tenni felelőssé, a kik a congressustól vonakodtak.

Egyik hatalom sem vonakodnék ugyan ettől, ha biztosítva lenne, hogy neki ott lehet dolga a más bajával, de másnak nem az övével. Austria nem bánja a congressust csak hogy Galicia és Velence ne jöjjön ott szóba, Magyarországról még nem is képzelvén,

hogy szó lehessen. Anglia sem bánta volna, ha az 1815-ki szerződéseket nem támadta volna meg a franczia császár, Oroszország is most úgy nyilatkozik, hogy nem bánja a congressust, ha azon a lengyelek sorsa nem jön kérdés alá. Nő hanem itt aztán az a kérdés merül fel, miért legyen tehát congressus? És úgy látszik, hogy a nagy hatalmak mind kezdik e kérdést feltenni.

És erre a franczia félhivatalos lap a „Constitutionnel” mintegy figyelmezteti Európát a császár trónbeszédjére, melynek corolariuma az vala: „Congressus vagy háboru!”

Székely vándoraink érdekében.

III.

Az előbbi cikkben röviden felhozott bajok kívül nem hagyhatom érintetlenül azon kellemetlen körülményt sem, melynek fogva vándoraink nemesak a hosszú út fáradalmait s nyomorainak, hanem egyszersmind a személy- és vagyonbiztonság bizonytalanságának is ki lehetnek téve. S így elég szomoruan lehet hallani a gyakran megtörtént útoni megtámadásokat. Elég legyen itt például csak egy Vojnesten lakó héber kereskedő egyéni nyilatkozatát idéznem. Ez egyebek közt kezdé elöttem magasztalni az osztrák kormányzatát azért, mert sok „gendarme”-ja van, s e mellett hamar talál az ember oly hatóságot, hol gyors és bizonyos igazságszolgáltatást nyerend, ha baj éri; nem mint itt Moldovában, hol az útoni megtámadtatás és kirablás, különösen az esti utazókra, nem ritka eset stb.

Már ha székely vándorainkra oly kétes állapot mellett még ily bizonytalan sors is vár, ha moldovai ott létük ritkán van valami haszonnal, de annál inkább kárral, mind anyagi, mind erkölcsi tekintetben — az egész székely nemzet fájdmára — egybekötve: mi volna óhajtabb, mint az, hogy az illetők moldovai vándorlása valami módon késedelem nélkül megátalanták; még pedig oly czél szerinti intézkedések által, minőt saját keblünkbeli alkotmányos főkirálybiráink szándékoltak fogadtatni, vagy pedig különösen e becses lapok hasábjain már megpendített azon eszme valósitása által, mely szerint székelyeink a moldovai út helyett választának inkább a jobb, könnyebb s oly sok kellemetlenséggel nem járó Magyarország felé vezető utat.

Hogy a munkakereső székelyt a kénytelen vándorlástól vissza lehessen tartóztatni akkor, mikor t. i. saját egyszerű életmódja is az anyagi nehéz körülmények nyomasztó állapotja által meglazul, lehetlen; de igen is nem volna lehetlen az eszközölni, hogy legalább ne az annyira alkalmatlan Moldovába, hanem inkább magyar földre fordítsák azon fáradságot, melylyel a moldovai egészségtelen, unalmas s viszontagságos útát oly ritka türelemmel kénytelenek megtenni.

Volt alkalmam Czigenesten (falu közel Pekushoz) több esiki és háromszéki atyáival találkozni, kik éhségokozta levert kedéllyel érkeztek oda a gözmalomba, ökröszekerekkel küldetve, málizást szállítandók a munkások részére. Részvevőleg kellett sajnálkoznom sanaryu állapotok felett, de egyszersmind alkalmának találtam e szomorú perczet felhasználhatni, hogy megértsem velük hibás lépésüket, Moldovába jövetelüket illetőleg. Kérdést intéztem hozzájuk, hogy miért nem mennek inkább magyar földre, hol hasonlag kaphatnának munkát, nem az itt mindennapi silány étel mellett, nem lennének annyi viszontagságnak kitéve, nem lenne oly sanaryu életmódjuk, s még különösen útvelőkért se

állanának ki ők annyi zaklatást s hurcolódást? ... S valóban személyesen kell tapasztalni s meggyőződni vándorló székelyeinknek többnyire ily szánandó állapotja felől, mely őket majdnem elkeseríti; mert nem említem, hogy mily hatással a köszönettel fogadták néhány szavaimat is, de hátha még oly kedvező alkalom akadna, mely utat törne nekik a magyar földre könnyebb juthatásra, mily nagy jót tenne szerintük, s mily halálalá vihetnének az iránt. És nézetem szerint e bajon legelőször is nem az óhajta várt alkotmányosság derült napjainak éltető sugarai segítenének, hanem addig is, míg ezen pium desiderium testté válnék s a nemzet maga saját geniusa szerint tudna kellő lendületet adni ily égető bellügyeinek: segíthet minden helységben, hol ily vándorlani szándékló székely székelyek vannak, minden értelmes egyéniség az által, ha őket észszerűen figyelmeztetné a moldovai viszontagságos vándorlás oly káros következményeire mind anyagi, mind erkölcsi tekintetben; ha nekik inkább a könnyebb s annyi kellemetlenséggel össze nem kötött magyar földre utazást javasolná. De főleg segíthetnének a nagyobb földbirtokosok. Mert ha Moldovába ki tud jöni egy-egy bajor vagy annak gazdaságja székely földre munkásokat toborzandó, gyalogokat és szekereket, mint ez múlt szeptember hóban is történt: miért nem tehetnék meg ezen eljárást nagybirtokosaink is, kiknek sok munkásra van szükségük. Így hamar lehetne útát törni s segíteni sok székely szűkölködőn, mert majd egyenkint felkeresnék ők az oly helyeket, hol munkát kapva könnyíthetnének nyomorgó állapotjukon.

Bereczki Fejér Károly.

Iskola-tanítói értekeztet,

(az udvarhelyszéki unitarius egyházkörben.)

November 25-én jára le a második iskola-tanítói értekeztet Kénosban. Magamnak is szerencsém lehetvén az értekezleten jelen lenni, azt hiszem nem leendek unalmára sem a szerkesztő urnak, sem pedig az olvasó közönségnek, habár gyenge tollal leírom ez értekezletet, melynek feladata volt végleges utasításokat adni az iskolatanító urnaknak; mert hiszen a kicsiny feeske mint az óriás daru, a szerény ibolya mint a kiáltó kikiries egyaránt tavaszt hirdetnek. Minden kis mozzanat a népevelés körül figyelmet érdemel, s így a mi értekezletünk is. Tehát a szerkesztő ur engedelmével.

Az értekezletet isteni tisztelet előzte meg. Miután helybeli pap Jakab Sándor ur egy nagyon szívreható imában segítségül hívta az Urat, áldást kért a házra, könyveitünk apostola, a köztiszteltben álló eszter t. Inczei József ur köszöntötte az ekklezsiát, s megelégedést fejezte ki a felett, hogy az említett megyében mindenek jól és szép renddel talált; megjegyzendő, hogy évi körúrtját most tévén, kénosi ekklezsiánk megvizsgálását az értekezletet megelőző napon végezte. Azután pl. a mestereket nyomatékos szavakkal figyelmeztetvén magas hivatásukra, mindnyájunkat meghívott a papi házál tartandó értekezletre. Valóban az esperest urnak évei számát tekintve csak bámulunk lehet azt az ifjú erélyt, mit hivatala körében kifejt. Midőn atyai megelégedését nyilvánítá, ha csak az ezüst hangot hallottuk, és nem láttuk volna az ősz bajnokot, könnyen gondolhattuk volna, hogy csak anygal lehet az, ki ily nyelven hirdet békességet a népnek; és midőn serkentő, tanácsadó szavaival a mesterekhez fordult, azt vélte volna az ember, hogy Pál apostol kelt ki sírjából, s beszél a bölcsesség nyelvéen. Sokaknak könnyűkben úsztak szemeik, hihetőleg az a bús gondolat esaltá elé a könnyűket, hogy miért kell az ily derék honfi és igazi apostolnak is sirba szállni? Azonban még az évek száma sem éppen oly sok, hogy ne lehetne ahoz számítani még egy néhány tized. Az esperest ur szavait elvégezvén, mindnyájunk udv- és szerencse kívánczatát nyilvánítá

a helybeli lelkész ur, s miután a „szózat” elénklésével az isteni tiszteletet bezártuk, a papi háznál megkezdődött az értekezlet.

A Városlátnál tartott értekezleten időbányáért az iskolatánító urak nem kaptak volt még elégséges utasítást a Socrates, Természetrajz és földrajzból; itt tehát legelőbb is a Socrateset vette elő elnök Darkó ur, s kérdéseket tett az illetőkhöz. Az egyszerűbb kérdésekre csak megfellegettek, hanem már az ilyenekre, hogy 15-nek 1/3, miért 25-nek 1/5? rendesen hallgatás állott be a többség részéről, mint midőn a csirkék felett elcsap a héra, míg az elnök ur egy oly egyént kért fel a kérdés kielégítő megfellegetésére, a kinek fejéhez teljes bízalma volt. Ez ez uton bár rövid volt az idő, mégis annyira ment a tanulás, hogy reményünk lehet a sikeres tanításhoz. A természetrajz- és földrajzot illetőleg a mester urak, minthogy minden kis akadályt nagyon is nagyítóúttal néztek, azt a nehézséget hozták fel, hogy némely gyermekeknek részint a szülők hanyagsága, részint szegénysége miatt egész télen át nincs könyvük, s könyv nélkül pedig a lehetetlenséggel páros tanulni. Azonban ez is csak addig látszott nehézségnek, míg egyházkörmünk érdemes jegyzője t. Gyöngyösi István ur igen értelmesen előadta: hogy miként lehet egyszerűen az említett tantárgyakat minden manuál nélküli több gyermeknek tanítani, s ezáltal tehát eloszlat az új nehézség is. Ezek lévén az értekezlet kitűzött tárgyai, miután illetlen képpen a jó sikerhez reményt nyújtólag elintéztettek, s az elnök ur felemlítvén az ösztöndíjakat, melyeket járásunk lelkes dűlője t. Turóczi ur tűzött ki, t. i. a legjobb tanítónak 10, a másodiknak 7 és a harmadiknak 5 forintot o. ért., az ülést bezártunk nyilvánított. Az értekezlet után a mlgs Jakab Lajos ur ajtói tárultak fel előttünk, s szerencsésnek valánk az említett urnak pártalan veledégszeretét élvezni. Azt hiszem minden ügybarát részéről a közöbajtás nyilvánuland, midőn köszönetemet fejezem ki, hogy az értekezlet megtartását ezáltal lehetővé tette, nem felejtve el azonban a szellemi segélyt se, minthogy az értekezleten sok jó tanácsot szolgált az ügynek. És így is kell ennek lenni... Jézus mondja: „a ki ti küldeteket első akar lenni, az a többinek szolgáljon!” Azt hiszem, szükségtelen is mondanom, hogy nem hiányoztak az élénk pohárfüvészek az említett mlgs urért, az unitariuskok nagyérdemű püspökeért, s több más jelen- és jelen nem levőkért.

Környékünkben azt hiszem az értekezletek már bezárva, az utasítások meg vannak adva; de vajon követendő-e az iskolatánító urak? ha valami új nehézséget fedeznek fel nem mennek-e vissza a régi kerékvágásba? Erre nézve egy intézkedtek, hogy mlgs Jakab Lajos ur mint kőri gondnok Darkó urat maga mellé vévén, koronként meg fogja vizsgálni az iskolákat. Ez nagyon üdvös lesz s nagy dícséretre szolgáló a mlgs urnak, ki gondnoki kötelemének mindig oly hiven megfelelt, s reméljük hogy ezután is megfelleget; de egy télen legfennebb háromszor fordulhatván meg az iskolákban, nem lesznek elegendő controlirova a mesterek. Mit kellene tehát tenni? Pontosban be kellene töltetni a papokkal az egyházi törvénynek azt a pontját, mely azt rendeli, hogy minden pap hetenkint kétszer jelenjék meg az iskolában, s ügyeljen a tanításra. Ha ez betöltetné és e mellett a mlgs gondnok ur is megtenné koronként körutját, akkor lehetne kilátás a jó sikerhez; de fájdalommal kell megvallani, hogy nálunk a

papokra nézve a heti vizsgálás szinte lehetetlen, miután a legtöbb papjaink mestereinkkel nem állanak abba a viszonyba, mibe testvérhivatalnok helyezte. S hol fenéklnek ennek oka? A mesterek suprenatáliával vádolják a papokat, ezek pedig amazokat a papi tekintély gázlásával, mint a kik hivatalilag alattuk állanak, s a hivatali függésről még se akarnak semmit se tudni. Hol melylik félnek van igazsága, azt meghatározni bajos lenne; de a közérdeket a magán érdeknek még ilyen esetekben is feloldozni nem szabad. Azért nagyon óhajtanó lenne, hogy papjaink, bármily viszonyba legyenek mestereikkel, az iskolákai illető kötelességeiket teljesítsék, a mestereket utasítsák, s szükség esetén magok is tanítsanak. Ez uton aztán az értekezleteknek lenne eredménye, közelednék „a mennyeknek országának!” Homorod sz. Pál, november 27.

Sándor Lajos.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

G. Fejérvár nov. 23.

Folyó 22-kén tartotta a gy.-fejérvári polgári kaszinó-egylet évközi gyűlését. Csaknem minden tag sietett megjelenni az anniversariumán az egyletnek, mely csaknem egyedül menhelye városunkban a társasélet nemesebb és szellemibb élveit szomjazó léleknek.

Az igazgató-választmány tks Szoboszlói György elnök ur előlétele alatt számolt a kaszinó múlt esztendei anyagi állásáról, mely ezen számtani összevetésben nyilvánul: az idei bevétel a tavalyi 192 ft 41 krnyi suprenatáliával együtt 1680 ft 70 kr; a kiadás pedig 1291 ft 2 kr; mikor is pénztárunkban maradt még 389 ft 73 kr, mi egyletünk ürvendetes állásáról tanuskodik. Igaz, hogy az idén tetemes tavalyi hátralék jött be, mire jövőre nem számíthat; de másfelől az is igaz, hogy, kivált az idén, számos kiváló munkalón a rendesen járni szokott lapokon s folyóiratokon kívül könyvtárunk számára megrendelve.

Ezen értelmű jelentéstétel után az igazgató-választmány hivataláról lemondott; nevezetesen pedig elnök ur tiszteletreméltó érveivel indokolta lelépését, melynélfogva jövőre sem kívánt megválasztatni; azonban az élénken és forrón nyilatkozó közbizalomnak sikerült illető urat az egylet élén megtartani. A körünkbeli eltávozott Szebeni Ferencz igazgató ur helyébe is más választatván, a jövő évi igazgató választmány, a régiek jobbjára megmaradván, következőleg alakult meg: Elnök: Szoboszlói György ur, igazgató Andrássy István kanonok ur és Elekes Károly ref. esperes ur, előbb jegyző, ki jelenben Balogh Károly ur, könyvtárnok Horváth Lajos, pénztárnok Dergán József, és gazda Kocsai Mihály urnak maradtak, kiknek eddig tanusított gyűszorgalmukért a közgyűlés hálás elismerést szavazott. A választmány tagjai szótöbbséggel ezek lőnek: Apolzan Miklós, Balázs István, Bartos Soma, Csiki István, Dánty Károly, Imets Fülöp Jákó, Keresztes Jákó, Kovács Elek, Kovács Samu, Mendl Mózes, Publig Nándor, Reiner Zsigmond, Schild János és Török István urnak. Végre jelentve lőn, hogy a kaszinó-egyletbe négy polgár kíván belépni, kik azonnal mint új tagok meg is ismertettek.

Némelyek abbéli nézete, hogy a 8 ft 40 krnyi részvény az egylet könyebb megköze-

lithetése szempontjából lejjebb hozassék, nem talált általános viszhangra.

Tusnádi.

Cs.-Sz.-T. 11. 10. 8.

T. szerkesztő ur! A követválasztásokra nézve politikai agitációkkal voltak vádolva a csik-somlyói gymnasium igazgató tanára nt. Horváth Károly, valamint tks. Antal Károly és Adorján Imre tanár urnak, mely körülményből a nmltu főpásztor ur kegyes leiratában meghagyta az illető tanár urnaknak, hogy a községetől veendő bizonyítványokban igazolják magukat, a mi csakugyan meg is történt. A méltatlan vádnak egyhangu rosálásával s a dolog realitásának lelkiismeretes bevallásával találkozott mindenhol a felszólítás, mely szerint a bizonyítványokat községenként aláírni kelle. Ki volt emelve minden bizonyítványban, miként az érintett tanár urnak nem csak nem agitált, sőt éppen ő volt első, kik a követválasztásnál a fels. trónt el-tették, s kiknek vezényszavuk után az egyetemes gyűlés ünnepélyes „Éljen” kiáltásokban tört ki.

Ez ügyre vonatkozólag a nmltu főpásztor ur mlgtos L. F. és ft. Cs. J. urakból bizottmányt nevezett ki, alaposan megvizsgáló a bizonyítványok hitelességét.

Tehát meg is érkezett a ft. bizottmány és faunkint járva, ma Szent-Miklóson tartotta hivatalos működését. Az illető aláírók meghívottak a ft. esperesi helyettes és plebánus urhoz aláírásukat esküvel erősíteni, kik közül B. Miklós tanult, értelmes székelly polgár és mérsékeltlen melegkeblű honfi az együttes aláírók nevében, illetőleg megbízásából előadta a kérdéses tárgyra vonatkozó tudomásukat úgy, a mint lelkiismeretükbe beírva van; mielő kifolyólag, hogy aláírásukat esküvel is megerősítendik-e vagy nem? egyhangulag késznek nyilatkoztak. A két égő gyertya közé tett feszületre téve kezünket, ft. Cs. J. ur után nyugodt lélekkel mondtuk az ünnepélyes esküt. S így tehát reményünk van, hogy a tiszteletre és hálara méltó tanár urnak a mindenképpen méltatlan vádban nem compromittálva, sőt éppen hazafiasságunkban önmérsékeltégük szönyegre jövőn, megtisztelve leendnek.

Az esküttétel után tett aláírások ideje alatt B. M. a nmltu honatyá iránt a székellyföldön táplált általános hangulatot s hálás elismerést oly élethűn rajzolta a mlgtos kanonok ur előtt, a mint az lényegében áll, mire ő excellentiájának áldást sugárzó élete föl szívének mélyből forraszó „Éljen”-t mondtunk. E jelen-séget a mlgtos kanonok ur ő excellentiája elébe juttatni ígérkezett.

Ezzel, miután a ft. esperesi helyettes és helyi plebánus ur a magas vendégek számára rendezett gazdag terített asztalával országos birt vendégszeretettel újabb tanujelét adta; kíséretében a ft. bizottmány, működését folytatandó, eltávozott körünkbeli.

Ennyit, idő rövidsége miatt, a ft. bizottmány működéséből csak kivonatban közölök.

Kozmási — a t.

Három z. 6. nov. 24.

Van Háromszéknél többek között egy szerencsétlenség: mentől gazdagabb az áldás, annál több az égés. Mióta a csűrök megteltek, vagy a kertek és mezők asztagokkal ékítvők, minden második vagy harmadik éjjen itt ott láthatni nagyobb kisebb gyuladásokat; s nem egyszer, ugyanazon időben több helyen is.

Nem mondom, hogy mindig, de nagyobb részt gonosz kéz működik az égésekben. Csak Kovásznát az öszön háromrend ktl-lőbböző időben tűzvész pusztította! Pávan pedig november 21-kén ledőlt a gyűlt ki egy gabonával rakott csűr, s pár óra alatt elhamvadott három csűr, négy istálló telve gabona- és takarmánykészlettel és öt lakház. A terményekből csak alólirt biztosított leg-alább 250 új frtig az erdélyi kölesösön tűzkárméntő társaságnál, minden egyéb biztosítatlan volt, s annál érezhetőbb csapás az illetőkre nézve. Különös, ho y néptűnk oly lassan barátkozik a biztosítás jöteknységével! Igaz, hogy gazdaszata nehéz terhek alatt gürnyed, de így is jobb ezt tartatani, mint merőben összemenni, vagy legjobb esetben is nagyon meggyengíteni engedni. Prédikálhatsz a biztosításról bár mennyit. A felelet: „Isten elvezette.” S ha mondod: mi nem tudhatjuk előre, mi van rólunk végezve, sőt gondolkodó lelkünk által a lehető veszélyek elhárítani törekvése, vagy éppen elhárítása is Isten végezésében áll, hogy józan eszlünk éppen arra való, miszerint ne lépjünk a tűzbe, hanem okos számításal óvjuk magunkat; mindegy, megmarad a „sic fata tulerunt”-féle nyakas praedestinationban. Vagy tán a növelés segít legjobbat? de mi az oka, hogy művelt emberek legtöbbje is vonakodik? Azt hiszem, a szűk pénz, sok kiadás, kevés bevétel. És ez mostani körülményeink között nem kis-sinylenő ok. Mindemellett is, ki saját és övéi érdekét jól érti, a legnagyobb terhek között is nem mulasztja el legelőbbjait jait biztosítani. A biztosítás előnye felszámíthatatlanok.

Csakugyan népünk nagyobb részénél van a felsegélésnek egy pátriarchalis saját módja, t. i. a károsult falusfelei, közel, távol ismerősei, komái, barátai, minden telhető anyagszerekkel sietnek felsegélteni és felépíteni, mi nagyon dícséretes szokás. A szegények pedig kéregető levelekkel utraindulnak, s ezt valóságos kereseti forrásul használják.

Finta István,
pávi pap.

Harangláb, november 21.

Egyházi életünk nehezen tud még csak az anyagi emelkedés színvonalára is a jelen körülmények között jutni, e lenne pedig azon kedvező feltétel, mely a szellemi haladást is biztosítaná; mert mindamellett, hogy vannak ev. ref. egyházunknak vallásos buzgó hívei, kik soha nem felelik ki számításaikból a vallásos élet felvirágoztatását, mint p. o. a lelkes b. Győrffy Pál ar. décsfalvi templom, s minden vallási intézmények apostola, a Felszegi család, s ezeknek ügy kezelője t. Sioka János ur, ki a család s különösen neje egyetértésével közelebből egy igen célszerű helyet ajándékozott egy felállítandó magyar népiskola számára; sőt mindamellett, hogy a nép is hajlandó legalább munka tétel által az egyház érdekeinek javításához járulni, minnek fényes tanujelét adta azzal, hogy egy néhány évi felében művelt gabona termesztés által egy igen derék papi házat építtetett: de fájdalommal kell megvallanunk, hogy nekünk most virágzó népiskolánk is lehetne, ha azok is a lelkesekhez hasonló lelkesedéssel gyultak volna lángra, a kik tudnának jót celekedni még sem cselekednek. Vannak közöttünk birtokos urnak, kik a helyett, hogy valamely köz ügyet a tőpdes álmából kimozgatni, felrázni segítenének; minden tekintélyüket, hatalmukat a nép félrevezetésére használják fel, a helyett, hogy a nemes példa által hatni, s a közre-

A Tőpej nem magassága, hanem saját szerű fekvésénél fogva képezi egyikét a legérdeke-sebb kilátást nyújtó pontoknak.

Arról pedig biztosítva lehet minden látogató, hogy e vidéken mindenütt igazi magyar vendégszeretettel fog találkozni.

Ezeket kívül innen könnyen meglátogathatni még más szép és ritka dolgokat. Záró-dékl röviden csak a messze bé birtokt almai barlangot említtük, melyre nézve tanácsolnók, hogy ahoz a kirándulás a regényesen fekvő Vargyastól intéztessék, s nem az a' mási, ne-lézéseket nyújtó uton. A flúei vashámor fes-tői fekvésével némelyeknek szintén érdekes szemlét nyújthat, a jó út ide a csinos Baróth mezővárosból Olasztelekén és Bardócson át vezet.

A némely favágók által közelebből Alsó-Rakosnál felfedezett barlangról, melynek már előrrésznél szép vízcsap és kővetlekek mutatkoznak, s mely terjedelme és fekvésénél fogva egyiránt érdekesnek ígérkezik, ez érte-kező szerzője gondosabb vizsga után későbbi cikkekben fog tudósítani. *)

*) A t. értekező ur fogadja legőszintűbb köszö-nötnéket ez érdekes leírásért. Honismerető hecses cikkeit lapunkba fölvenni mindig szerencsénknek tar-tandjuk. Szerkesztő.

TÁRCZA. A TŐPEJ ÜRMÖSNÉL.

Ujabb vizsgálat

Hausmann Vilmostól.

(Folytatása és vége.)

A májusi nap forrón süttött. Mi magunk és a munkások elfáradván, nyugalomra vágyánk. Félbe szakítottuk a munkát és festői csoportulat-ban telepedtünk a legmeredekebb oldalán, a hol mindnyájan derekasan hozzá láttunk a falatozásba. Messze le kellett kűdenünk a szükséges enyhítő vizért. E körülmény némely közelebbi elmélkedésekre vezetett azon helyre vonatkozólag, a hol valánk, t. i. hogy itt két-sékvívtul egy római batárszéki állomás (cas'rum) volt, de az őrsapat csak kicsiny s tán nem is volt több mint 25—50 ember, megtámad-tatás esetében, ha az őrsom csak három na-pig is tartott, messze le a vizért nem lehetett küldeni. Az őrsapat alkalmasint a sok máz-talan cserépdényeket vízhűtőül használta, a mint ez Oroszországban most is szokásos. A Tőp j fekvése olyan, hogy annak mint had-mítáni pontnak az akkori viszonyok közt fon-tosságát nem lehet félreismerni; az őrség itt a déli Olt partnál az átmenet felett uralgott. A tűzjelek egész Köhálomig valókban láthatók, a hol köz'udomás szerint nagyobb római te-

lepitvény vala, s épp oly világosan kelet felé Baróthhoz, délfelől a Fekete-hegy és Nagykö-ves hegy eldeli a kilátást, különben egész Brassóig lehetne látni.

A mit némelyek véleményeznek, hogy e pontot a német lovagok is tartották volna meg-szállva, kevés valószínűséggel bír. A németlo-vagoknak más terveik és más céljaik voltak. Ők a békés gyarmatosítást s hi' terjesztést tűz-ték ki feladatukná, ők tehát inkább védekezés-körében kellett, hogy tartózkodjanak. Aztán ők nem is voltak oly sokak, hogy a rend tag-jainak egy részét egy félreeső hegyi pontra küldötték volna ki, a honnan őket semmi ve-szély nem fenyegette, míg a téren fiatal telepít-vényitük és templomuk gyakran kivalának téve megtámadásoknak. A német lovagoknak min-den bebizonyítható erődponthai arra mutatók, hogy csak közvetlen oltalom céljából építet-tek, s csak oly helyeken, melyeknek közelé-ben a földmívelés, s szőlőmívelés lehetséges vala. A félreeső, magasan fekvő Tőpej éppen nem lett volna alkalmas az ő céljaikra nézve.

A sötét búszke, katonailag szigorú rómaiak csak' uralkodni, s a leigázott népeket megza-bolázva tartani akartuk s hogy korán értesül-hessenek minden mozgalom felől, s ezimert-tek képező sas példájára, minden magaslatra felfészkeltek magukat. Sovár pillantásukat messze lövelték a tájékokra, s örök időkre számított uralmi hatalmuknak ürvendének, s helyes katonai éles látással bírván, egyetlen

pont se kerülé ki figyelmüket, melyet kules gyanút használhattak.

Több évvel ezelőtt itt alább egy zűgban egy csomó ezüst zablat, s más régi fegyver-zethez tartozó darabokat találtak; de ahoz nem értők kezébe kerülván, a tudományra nézve veszendőbe mentek.

Szíves utitársam indítványozá, hogy tele-pedjünk meg a hegyen, s más nap folytassuk szakadatlanul az ásást. De én ezt fölöslege-snek nyilvánítottam, megjegyezvén, hogy ide való kirándulásunk céljának főpontja teljesítve van, elegendőleg megismerkedvén a talaj általános fekvése és minőségével, hogy netán más, több archeologiai ismerettel bíró vizsgálónak óhaj-tott utasítást adhassunk.

Azon megjegyzést, hogy talán további ása-tással síremlékekre vagy más hasonló tárgyak ra bukkánkánk, nem ta'álam valószínűnek, hogy további fáradozásaink igazolhatók lettek volna, mivel az itt tanyázott őrsapat csak ki-csinny lehetett, e pont talán csak nyári őrpont is vala, s az egyszerű barack akkor is kü-lönböb pompa nélkül takarítottat el. A talált esontok kétségtelenül ételül szolgált állatok esontjai.

A kit egyébirant más érdek nem is vezette, csak az, hogy a természet meglepő szépségét bámulja, bátran meglátogathatja a Tőpejt, mert fáradsága dűsan lesz járalmazva.

munkálás szép mezején szép emlékekben igyekeznének meg örökíteni nevüket, gázolnak, rontanak, hamis tudományt terjesztenek, gátfakat emelnek, hamis pénzváltóknak tünnetik fel magukat az erkölcsiség templomában és így méltókká arra, hogy onnan az erkölcsiség nagy mestere által kikobásoltassanak.

Egyik azt mondja, nem ad a népiszkolára, mert a nép halálán, nem érdemi meg. És ez az ur, a ki azt mondja, vagyos ember, mindennél okosabbnak hiszi magát s még sem gondolta meg, hogy éppen azért kell aldozni népiszkolákra, hogy érdemesebb és hálásabb nép képződjék. Még azt is mondotta az az ur a papiház építése alkalmával, hogy mind tökéletlen ember, ki a papi háza csak egy téglát is ad.

A másik ur már kisebb, de e még kegyetlenebb, mert ez mindenfélét azzal hitegeti a népet, hogy nincs Isten; templom, pap semmit érnek neki, nem kell pap, hanem támaszszanak kerítést vele. Ez egy puskát sülve nem adna egy iskolát, s hogy feje van, azt is csak akkor tudja, mikor belénylik a fájdalom. Ezenkívül van olyan ur is nálunk, kire öseitől költséges sirbolt szállott. De a melyben a sertések és ebek rágják s turkálják a csontokat; borzasztó kegyelet, átkozott vallásos érzés és buzgalom. Ne családja senki, ha ilyenek közt minden szép, jó és szent lassan halad, hiszen a midőn ők magok magoknak s fenmaradandó szép emlékeknek ellenségei, miként legyenek a közügy en, berei. Csak arra kérem őket, mondjanak le hamis dorgmájok terjesztéséről, mivel különben becses neveikkel ki fogok rukkolni a nyilvánosság eleibe, mi pedig az akadályok szikláin fogjuk előre törő erőnket élesíteni és edzeni.

Benedek Ferencz,
ref. lelkész.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A színészüi képességéről közönségünk által ismert Szöllősi Róza k. a. nyilvános életét a családi élettel cseréli fel. N e z e k i Kálmán sopronmegyei birtokos e hó 3-kán vezetőt Hymen ör-árához.

— Az „Ungar“ írja, hogy egy pesti tekintélyesebb vendéglőben a törzsvendégek egymásközt abban egyeztek meg, hogy valahányszor valamelyik közülük rossz elménezséget mond: mindannyiszor a perselybe egy krajczárt tartozik dobni. A törzsvendégek két hét alatt egy nagy perselyt már tele raktak.

— Nagy figyelmet gerjesztett a múlt hétfőn, — írja a „O. D. P.“ — egy az északi vaspályán Krakkóból Bécsbe szállított 14 főből álló felkelő-csapat, mely lengyel öltözetben, hosszú barna, prémes bundákban volt. Küllőn nősn feltűnt egy, mintegy 21 éves meggyerő külsejű ifjú, kinek esinosabb nemzeti öltönye sejtette, hogy magas körből való. Ezt egy hadnagy s polgári biztos külön kísérte, s kocsiában szállították a rendőrséghez.

— Báró Sina Simon Párisban megbetegedett.

— Bukarestből írják, hogy Moldova Peukos nevű városában nagyszertű rablást követtek el, magok az éji biztosság őrei. Még az utczi lámpákat is ellopták. Néhány magyar családot is megraboltak 400 aranyig. E szerencsétlenek mellett a jászvárosi austriai consulság fellépett, minek folytán Bukarestből táviratozták, hogy kárpótolni fogják veszteségüket, de ez még nem történt meg.

— Kimutatás a kolozsvári kiségitő pénztár-egylet forgalmáról nov. havában 1863.

Bevételek:

Pénztármaradék a m. hórol	2,808 ft	6 kr.
54 új tag 102 részvény után		
5 ft 25 kr	535 "	50 "
Havi, rendes és rendkívüli bevételek	15,820 "	3 "
Könyvdíjakban	54 "	— "
Kamat, provisio és váltódíj	1,623 "	25 "
Bélyegdíjakban	94 "	50 "
343 tag által visszafizetett kölcsön	71,312 "	— "
A bevételek összege	92,247 "	34 "

Kiadások:

379 tagnak kölcsön	80,892 ft	— kr.
Tisztviselők fizetése	147 "	3 "
Bélyegre	94 "	— "
Íródiak kellek	14 "	48 "
Kamat	8 "	15 "
Tőke visszafizetés	3,276 "	90 "
Pénztármaradék	7,814 "	78 "
	92,247 "	34 "

Kolozsvárt, november hó 30. 1863.

Tauffer Ferencz, Geltsch János, Wagner F. igazgató. könyvvezető. pénztárnok.

— Említettük volt, hogy Dobsa Lajos „Attila“ című tragiédiáját Wohl Janka k. a. francia nyelvűre átdolgoztatta Párisba Jules Janin kezébe küldötte a végül, hogy ha azt e tekintéllyel bíró műtész sikerültnek találja, Páris valamelyik színpadán színrehozatalát esz-

közölje. Jules Janin nyíla'kozott a műről, s e nyilatkozat oly fényesen ütött ki drámaírónkra nézve, hogy azt közölni nem tartjuk érdeklennék. Jules Janin megemlékezővén Apraxin Julia hercegnőnek Párisban való szerepléséről, érdemül rövíja fel, hogy „magyar hazájának egy nagy művét vitte el magával Franciaországba. „Attila“-t, egy 5 felvonásos tragiédiát, melynek szerzője Dobsa Lajos nevű magyar író, valódi költő. Ez azután a szerencsés ember — kiált fel Jules Janin, Dobsára czélová; — akadt egy derék hercegnőre, ki művét hozzánk át plántálja; akadt egy 18 éves nőre (Wohl Janka kisasszony), ki az ifjúság lelkesedésével és hitével fordította francia nyelvre a tragiédiát; s bízottól nálunk is fog akadni oly színészre, ki méltó lesz képviselni az „ó városok és Isten ostarát.“ Idézi azután Jules Janis Dobsa Attilájának következő szavait:

„Megbűnhődött bátyámnak hívei,
Hallátok a sors íté szótát?
Halljátok Attilát.
Karom két nagy hadat zuzott már semmivé,
Két római császárt tett hű bérenczvé.
Hetven felidült város füstlőg romjain
Torontak áldomást! . . .
Hadar kardjának most meghódol a világ!
Válasszatok: követték engemet, vagy
Város építve pusztító hadamnak,
Raktok tüzhelyet romboló karomnak, —
S vakondokot nyomán
Turjátok a rögöt, — silány kenyér után?!“

„Dobsa „Attila“-ja emberfeletti nagyság, valódi óriás — mondja Jules Janin. — Volt nálunk is a régi időkben egy költő, Corneille (Pierre), ki szín'ben álmódozott Attila nagyságáról, de kevésbé volt szerezés, mint a magyar költő; Corneillenek Attilája önterhe alatt összerokkadt, s az egész műből mindössze csak két vers maradt fenn, mely a fenséges jellemével bír.“

— Tisatti tánczosbó a modenai színpadon a múlt héten tánczközben, nagyon tüზეbe jővén, akkorát ugrott, hogy a zenekar végére a nagy dobra pottyant. A hatalmas kutyabőrön azonban semmi baja sem lett.

— A francia kormány által a hideglelésnek chin'in nélküli meggyógyítására kifizített 80,000 franknyi pályadíjra már hazánkban is akadt két pályázó, a kik a „Hon“ szerkesztőségénél tudakolódnak. Egyikük egy 17 éves hölgy, a másik egy gazdatiszt.

— Az algieri haditörvényszék előtt nem rég egy véres dráma tárgyalott, mely egy szegény arab haremében vette kezdetét. Ott vádolt áll a törv. szék előtt, külsejük nem sokat mutat, szegényen vannak öltözve; az arab törzsek szegényebb osztályába tartoznak; hanem többnyire fiatalok. Arcukon azon búskomor kifejezés tükröződik, mely az arab arczok kiváló jellege. Az eset a következő: Mah-medben Mahomednek volt egy kis háza kis kertje, kevés földje, s egy tehene, de elég arra, hogy egy gyöngyöt eltarhasson, melyet törzséből magának választott. E gyöngy az ifjúság és szépség minden bájával tündöklő Embarca ben Mahomed volt, kinek oldala mellett édesen álmódhatta a költő „egy kunyhó ról és két öszdobogó szív“-ről álmát. De csak álmódhatta, mert fölébredése borzasztó volt. Midőn egy este kis házába azon édes reménytel tér haza, hogy a nap heve után Embarca mellett kipiheneti magát, ki a szerény datolyaételt, a gözölögő kávét s illatozó esibukot fogja neki rendre fölszolgálni, a boldogság csendes kis lakát tirsessen találta. Mahomed gyöngyét elrabolták. De nem sokára megtudta, ki volt a rabló. Ez a puszták Don-Juanja, Bu Teldsch volt a Selmisek törzsből, ki nemcsak Embarcát rabolta el, de sögornéjét, Ali ben Mahomed nejét is. Mintán a puszták Don-Juanja egyedül jött Mahomed házába, és erőszakot nem használt, azt kellett követ keztenie, hogy a szép Embarca és sögornéje önkéntesen követték a hölgyrablót. Mintán közödmásra jutott, a két szép nő, kinek sátorában tartózkodik, a francia kormány a Selmisek törzstől rábirta, hogy Bu Teldschát a hölgyek kiadására kényszerítse. Ez megtörtént, és a két testvér, Mahomed és Ali, ismét nejeikhez jutottak. Ali mint okos férj azt határozta, hogy botrányt nem csinál, hanem egyszerűen elbocsátja nejét; azonban Mahomed sokkal inkább szerette Embarcát, hogysen meg tudott volna tőle válni, s Bu Teldschát okozta ki az ő édes galambját megbűlvte, mért is megesküdött, hogy adandó alkalommal meg bosszulja magát. Egy év elmúlt ismét boldogan. Ekkor Embarca megint rögten eltűnt. E szerencsétlen nap ez évi január 31-ke volt. Mahomed azonnali fölszólította testvérét és még három barátját, hogy a rablót, ki nem más volt, mint Bu Teldsch, tildözni segítsék. Utólérték, éppen midőn valami folyamom akart átúsztatni, Kisérletét Mahomed társai szét verték, s Bu Teldsch láta, hogy nem marad más hátra, mint életét lehető drágán eladni. Bu Teldsch pisztolyt ragadt s Embarca férjére lött, de a lövés nem talált. Ekkor Mahomed rárohant a rablóra s a bosszu kéjes érzetével döfte szívébe handzsárját, s megforgatta ezt, eresve a szívet, mely az ő szívet szétmarcangolta. A többi most Embarcát vezette elbe.

Midőn Mahomed megpillentotta, arcát halálhalványasá borította el s Embarca halálos ítéletét olvasván arról, esdeklött, rimázkodott, kétségbeesetten fiatal léteért. A szép nő megállította esdeklésével és könyvele a férfiak szívet, s a dühösködő férjet nemcsak visszatartóztatták, hanem rábirták, hogy essélvel erősítse, miszerint Embarcát nem öli meg. Mahomed azonban ugy öskodott, hogy ő csak arra esküdött meg, hogy nejét nem öli meg, de arra nem esküdött, hogy meg ne bosszulhassa magát. Ez megboszlulta magát. Boszúja áldozata sürten lefolyozottan szintén a haditörvényszék előtt áll. Mahomed gyilkosságról és test-csonkításról van vádolva. Mindkét vádat elismeri. Mentégetül felhozta, hogy miután Embarcát visszafogadta, ő a törzs gunyvárgyálta, de ő ezt eltűrté, midőn azonban neje másodszor is hűtlen lő, ezt bosszú nélkül nem hagyhatja. Az elnök erre Embarca fátolyát föllebenteti, borzasztó látvány, a gyön örtől egykor szép arca ő sze van marcangolva, nincsen orra, ajkszélei levágva, mintha csak hyena tépte volna össze. Csak egykori szép szemei vannak meg, de ezek fénye is össze-törtött a könyektől, melyeket szépségeért hullatott. Mahomed 20 évi kényszer munkára, Ali egy évi fogságra ítéltetett.

Nemzeti színház. Hétfőn, nov. 30 án itt először: „Egy család“, dráma 5 szakaszban, írta Birepfeifer Ch ford. Miklósi. Boérnéval ez alkalommal igen megvultunk elégedve, s tanujelét adta mindvégig csinosan kezelt s átgondolt játéka által, hogy e szakmájába vágó szerepben itt nélkülözhetetlen. Follinsúné e színidény alatt ma lépett fel először; szigorúan figyeltünk mai játékára, de sem szavallatában sem játékában nem találtunk semmi megrovandót, oly helyesen és művészi kivittel állítja előnkbe a férje szerelmét visszahódítani törekvő nemes keblű nőt. Gyulai, Komáromi, Ujfalusi és Ujfalusi, ugyisintén Boér sikerrel működtek. Hisszük, hogy ezen minden tekintetben kielégítő darab, oly jól adva mint ma, sokáig fog repertoírunk díszé lenni.

Kedd, dec 1-én: „Dandin György“, vigjáték 3 felvonásban, írta Moliere. A czimszerepet Gyulai játszta, mondanunk sem kell, hogy jól; egy mindent elhívó, ostoba parasztnak valódi életből merített hű képét állítja előnkbe; ő az ily klasszikus szerepekben mindig jól alakít. Tóth Somán is sokat nevetünk. Az Ujfalusi pár is osztozott az est dícsőségében. Közönség kevés számmal.

Ma már a második eset volt arra, hogy a színpadon éppen egy órával volt igérve a darab vége későbbre, mint a hogy az tulajdonképp elvégződött; nem tudjuk sajthibába-e vagy rendezői figyelmetlenség, de a lehetőség kerülő kellene az ily eseteket, mert a közönség azon része, mely kocsin szokott színházba járni, azon kényelmetlenségnek van kitéve, hogy félórakig várjon a borzasztó hideg színházban, a míg a színpadon irt időre a szekér megérkezik; reméljük, hogy a rendezőség figyelembe veszi észrevételünket.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. London, nov. 28. A „London Gazette“ közlé teszi az angol-francia levélváltást, a mely a congressus visszatartásával végződik. A lapok nagyobb része a gyors közléssel s Russel lord hangjával meg van elégedve.

Különben a congressusra való meghívásra adott válasz kettős arczu. Victoria királynő levele véghetetlen udvarias; ellenben az angol ministeriumnak ezt kísérő okmánya száraz, kerek, sőt kissé éles is, a midőn a congressus gyakorlati célját merőben tagadja. Alig jutottak kézhez e levelek, midőn Cowley lord és Droun de Lhuys között szóbeli értekezés történt, a melyben akép fejezte ki kormánya véleményét, hogy a congressusnak sem célja, sem programja nem levén, azt gyakorlati államférfiak által nem is használhatják föl a fenforgó kérdések megoldására.

Hir szerint a német nagyhatalmak az a nyilatkozat ment, hogy Angolország, a londoni jegyzőkönyv fenntartására határozottan közelel, s Dániát, arra az esetre, ha Németország háborúesetét idézne elő, b'ztosította hajóhada általi segélyezéséről.

Nov. 27-én a dán királynak egy rendkívüli követe volt Londonban, a ki a brit udvarnál levő dán követet Bille urat is maga mellé vévén, érkezett a külügyi hivatalban Palmerston és Russel lordokkal. Erre Bille ur még azon nap elindult Párison át Kopenhága felé.

A midőn a „Morn. Post“ közli, hogy az angol kabinet a congressusra való meghívást visszautasította, egyszersmind azt is jelenti, hogy a francia kormány a program iránti kívánságra azt felelte, hogy a congressus, ha a lengyel, schleswig-holsteini, olasz és moldvából kérdéseken áteshetik, célját fogta érni.

A „Times“ megjedte a németországi igaztóságtól s a schleswig-holsteini kérdésre vonatkozólag egy hosszabb czikke végén ezeket mondja: A jegyzőkönyv nem tartalmaz semmi biztosítást a dán királyság területi ép-ségére nézve, s legkevésbbé fogná Anglia követelni, hogy egy király és népe közé lépjenek fel, hogy a királyt trónján megtartsák. A dán kormányra kellene hagyni, hogy egy lehető népmozgalommal bánják el, a mint tud. De másfelől a becstület, loyaltas s akár mit mondjunk, az észely is azt parancsolják Poroszországnak, hogy minden erőszakos lépéstől visszatartozkodjék. Ha az 1848-i események ismétlődni fogának, többé ne idézzenek elő más, mint helyhez kötött háborút.

Olaszország. Turin, nov. 25. A „Vaterland“ ismert tollu levelezője ismét sok re-gényes dolgot ír össze az olasz király s a turini kormány titkos és nyilvános működéséről. A királynak, ugymond a levelező, szokása olykor fékezetlen jókedvében kibeszélni oly dolgokat, a melyeknek titokban kellene maradni. Így közelebbi útjában Florenzben a tisztelegni ment syndicus üdvözlő beszédére egész őszinteséggel ezt felelte: „Az ország csatlakozásának és áldozatkészségének kifejezését annál szívesebben fogadja, mert nem sokára oly helyzetben lesz, hogy hivatkoznia kell rájuk. A congressus nem egyéb, mint háborúi elsőfogás, hogy függőnye alatt annál kényelmesebben lehessen a háborúra készülni. Hisszik-e önök uraim, hogy a mi szövetségünk a francia császár csak egy pillanatra is kecsgettette volna magát azzal a remény-nel, hogy a congressus békét fog eredményezni? Dehogy! Epp oly kevéssé, mint én. Mi tudjuk, hogy a háború kikerülhetlen, s így egész erővel és kedvteléssel akarjuk azt folytatni; és én számítok ebben összes népeim támogatására.“ Természetes, folytatja a levelező, hogy e beszéd roppant benyomást tett s csakaharm közönségesen tudva lett. Eljutott tehát a nagy védur (így nevezi a „Vaterland“ levelezője Napoleon császárt, valahányszor Olaszországhoz való viszonyáról szól) füleibe is, a ki egy sajátkezűleg irt leveleiben hathatósan figyelmeztette szövetséges társait, hogy ilyenféle ömlengéseiben az ő személyét és politikáját hagyja ki a játékból. A feddő iratnak azonban ugy látszik nem igen nagy hatása volt, mert alig három napos hazaérkezése óta már két harcziás beszédet tartott, egyiket Rósa marcheshez, a másikat Poerio képviselőhöz, a mely beszédekben tartozkodás nélkül kifejezte Rómához és Velencéhez való reményeit.

Ugyanazon kútfő szerint a turini kormány rendkívüli munkásságot fejt ki, hogy Garibaldival kibéküljön és egyetértessen. Pallavicino, a ki Victor Emanuel és Garibaldi közt a közbenjárói szerepet viszi, fel van hatalmazva, hogy jelentse ki Garibaldinak, hogy 1) a kormány a Garibaldi által javasolt mozgó nemzetőrszázalójak keretjait kifogja egészíteni, és hogy e zászlóaljaknak fele még e tél folytán teljesen felszerelve ki lesz állítva; 2) hogy Garibaldinak az általános népfelfegyverzés iránti eszméjét elfogadta, s nagy mennyiségű fegyver vásárlásáról intézkedett, ugy hogy Garibaldi óhajta az egy millió fegyvert illetőleg, gyorsan közelgő valósalusa felé; 3) hogy a kormány kész, adott pillanatban, a szabadesapatok alakítását előmozdítani, s e részben Garibaldinak teljesen szabad kezét enged és 4) háború kiütése esetére Garibaldinak egy hadparancsnokság van szánva, a mely őt abba a helyzetbe tenné, hogy egészen függetlenül működhetnék s új babérokat aratna. Hogy mennyire hatották meg Garibaldit ezek az ígéretek, még bizonytalan; mert ő a francia-olasz szövetség felbontását kívánja, a mire a kormány nehezen állhat rá.

A király természetesen folyvást háborúval ábrándozik s óhajtatja és reményeit minden alkalommal kinyilatkoztatja. Így a midőn utaztában a beteges Cialdini tábornokot meglátogatta, így szólott hozzá: „Nó s Henrik (Cialdini keresztnéve) igyekezz lábra kapni, mert nem sokára indulunk kell Velence felé; ott kedved szerint gyógyíttathatód magadat, s ha akarsz, velencei kormányzódá tesztel.“ A roppant hadi készülétek pénzt kívánnak s ennél fogva a kormány újabb kölcsönön töri a fejét.

Igen jó benyomást tett az a hír, hogy a hatalmaknak legnagyobb része csak feltétele-sen fogadta el a congressusra való meghívást; s az olasz lapok egyhangulag igyekeznek bebizonyítani, hogy a congressus létrejövele lehetetlen. Itt minden ember csak a háború gondol s egyébről nem is beszél.

Hire járt volt, hogy Nizzában a nép és a katonaság közt összetűzés lett volna, és hogy Garibaldi fiát Menottit onnan kiutasították volna. Ez a hír alaptalan. Csak annyit áll az egészről, hogy Garibaldi Menotti, bizonyos örökségi ügy rendbehozása végett Genuából Nizzába ment, s hogy ott a titkos rendőrség minden léptén nyomán követte őt.

A király váratlan hazajövele Turinban

